

БЮЛЕТЕНЬ

№1 (38)

2019р.
Ukrainian Advocates' Association
www.uaa.org.ua

АА
Асоціація адвокатів України

4
Віктор Барсук
старший партнер
ЮК EQUITY
проект
«Обличчя адвокатури»

6
Відбувся
масштабний захід -
**8-th Kyiv Criminal
Law Forum**
подія ААУ

32
**Kyiv Law & Trade
Forum**
анонс ААУ

«НА ПЕРШЕ МІСЦЕ РЕФОРМИ АДВОКАТУРИ СЛІД СТАВИТИ ІНТЕРЕСИ ТИХ, КОГО АДВОКАТУРА ПОКЛИКАНА ЗАХИЩАТИ»

Віктор Барсук

Старший партнер ЮК EQUITY

ПРО НАСЛІДКИ ВВЕДЕННЯ ВИКЛЮЧНОГО ПРАВА АДВОКАТІВ НА СУДОВЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ДЛЯ РИНКУ ЮРИДИЧНИХ ПОСЛУГ, ОПТИМАЛЬНІ МОДЕЛІ ДОСТУПУ ДО ПРОФЕСІЇ, ГАРАНТІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ БЮЛЕТЕНЮ ААУ У ПРОЕКТІ «ОБЛИЧЧЯ АДВОКАТУРИ» РОЗПОВІВ ВІКТОР БАРСУК, СТАРШИЙ ПАРТНЕР ЮК EQUITY.

1 **Монополія адвокатури – ринок і нині відчуває зміни, які потягнув за собою цей процес. Як би Ви сказали, він спрямував нас до розвитку чи до стагнації інституту?**

Ми зараз говоримо не просто про окреме явище, а про суцільну інтервенцію, яка відбулася внаслідок запуску цього процесу у бізнес, і не просто у національний, а й в юридичний, адже за своєю функцією монополія наблизила класичну адвокатуру до ринку юридичних послуг. Значно збільшився попит на адвокатські послуги та, власне, попит на самих адвокатів. Досі не вщухає бум відкритих вакансій та вибагливого пошуку «своїх» кандидатів у багатьох юридичних фірмах. Ми не певні чи це є добрим, чи поганим показником, проте я і досі не можу погодитися із самою концепцією монополії.

З одного боку, якщо ми ведемо мову про професійні послуги щодо судового представництва, монополія виступає беззаперечним позитивом як для судової гілки влади (більш якісні документи та докази), так і в цілому для правосуддя (збільшується якість судових рішень, швидкість розгляду справ, та ін.). Проте не варто забувати про те, що і адвокатура, і суд, і навіть прокуратура – це інститути, які були створені для захисту прав фізичних та юридичних осіб. Тому головним для будь-якої реформи та монополії слід визначати не інститут адвокатури та інтереси суду, а інтереси тих суспільних інститутів, які адвокатура покликана захищати. І тут є питання.

Наведу приклад. У нас чомусь дозволено представляти юрособу її посадовим особам, які часто не мають не те що процесуального досвіду, але і юридичної освіти. Але в той же час є проблема з можливістю представляти таку юрособу штатним юрисконсультом, який працював на підприємстві близько двадцяти років, успішно представляє інтереси бізнесу в судах та розуміє всю проблематику того чи іншого галузевого питання. Наразі це просто неможливо і мені здається, в цьому є певна непослідовність.

Моя суб'єктивна думка – не треба було вводити обов'язкову монополію на рівні суду першої інстанції. У кожного має бути право прийти

в суд і пояснити свою позицію, самостійно захистити свої інтереси. Якщо ж досягти справедливості не вийшло, має бути можливість залучити якісного судового представника і оскаржити судові рішення в апеляції або касації.

2

А як же принцип процесуальної економії?

Він може в певній мірі постраждати в контексті часових витрат на судовий процес. Але якщо ми говоримо про доступ до правосуддя (а це базовий принцип, на який часто звертає увагу Європейський суд з прав людини), то введення виключного права адвокатів на судове представництво в суді першої інстанції, як мені здається, йде з ним врозріз. З іншого боку, на етапах апеляції і касації має бути забезпечено сто відсоткове професійне представництво, а можливість представництва юрособи його статутними органами порушує цю концепцію. Якщо ми зберігаємо корпоративне представництво, його слід розширити і на трудові правовідносини, але тоді втрачається вся суть адвокатської монополії.

3

Як ви ставитеся до американської моделі єдиного допуску до професії? Чи можна таким чином вирішити проблему штатних юрисконсультів?

Говорячи про іноземний досвід, то ми маємо аналізувати, а не повістю копіювати ту чи іншу модель. У нас вже є власний більш ніж 25-річний досвід діяльності української адвокатури. По суті, першим етапом реформи (і про це не треба забувати) було створення адвокатського самоврядування. Мені здається, що ми недооцінюємо те, що сталося в 2012 році. Раніше Вища кваліфікаційна комісія адвокатури (ВККА) та Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури (КДКА) знаходилися в незрозумілому статусі. Як ви пам'ятаєте, в їх склад входили і судді, і представники держорганів, можливо, це в якійсь мірі і правильно, адже ми говоримо про те, що держава уповноважила адвокатуру на виконання конституційної функції – надання правової допомоги. Чому я про це говорю? Тому що вже зараз у адвокатури є інструменти, щоб визначати кого, за якими критеріями та кваліфікаційними вимогами допускати до професії. І ці процеси повинні розвиватися еволюційним шляхом, не потрібно копіювати досвід США або інших держав.

В нашій країні досить ліберальний підхід. Я не можу сказати, що так вже й складно здати адвокатський іспит. Складність в іншому – потрапити на іспит. У деяких областях черга розписана вже більше, ніж на рік. Особисто у мене є також питання до самого іспиту – хто і що запитує. Цілковито може бути, що ті, хто приймає іспит, можуть не володіти на достатньому рівні вузькоспеціалізованими питаннями, наприклад, з екологічного права. Виникає закономірне питання: чи потрібно адвокату вдруге показувати свій рівень знань в сфері, в якій він практикувати не збирається.

Не забувайте, що обов'язковою умовою допуску до іспиту є наявність вищої юридичної освіти. Тобто виходить, що один раз кандидат вже здав іспит і підтвердив свої знання у відповідній сфері права.

4 Наша система вищої освіти – тема окремої великої дискусії.

Я б ставив питання не про якість юридичної освіти, а про якість системи контролю та перевірку знань. Цілковито виправданим є впровадження зовнішнього незалежного оцінювання у старшій школі та під час вступу на магістерські програми, також я не бачу необхідності в перегляді результатів університетських іспитів, за час практики, потрібної для отримання статусу адвоката, людина сама визначається зі своєю спеціалізацією, і навіть її питати про щось інше. Для юриста головне не знання законів, а розуміння їх логіки, вміння застосовувати правові норми, розуміння життєвих ситуацій. Питання допуску до професії можна розглядати по-різному: наприклад надати максимально лояльний загальний доступ і, можливо, навіть знизити існуючі фільтри, принаймні на перехідний період. Це зняло б існуючий ажіотаж. А всі окремі випадки можна вирішити на рівні дисциплінарних комісій. Якщо ж ми йдемо по шляху кваліфікаційного допуску, багато питань виникає до тих, хто приймає іспит. Розуміючи наші реалії, держава повинна піти назустріч бізнесу і забезпечити доступ до адвокатури за принципом «єдиного вікна», включаючи стажування і складання іспиту. Напевно, саме б це відповідало тому шляху, згідно з яким в Україні розвивається професія судового юриста.

5

На вирішення яких завдань повинна орієнтуватися реформа адвокатури?

Адвокатура для держави – не самодостатній інститут. Не потрібно реформувати адвокатуру для адвокатури. Адвокатуру потрібно реформувати в комплексі, забезпечуючи інвестиційний клімат, доступ до правосуддя, довіру до правосуддя, гарантуючи право на судовий захист, правову допомогу. І в цьому контексті важливо не те, яким буде самоврядування, а те, чим воно в принципі є і чи працює в інтересах адвокатів. На моїй пам'яті не було жодної дисциплінарної справи проти адвоката за те, що він, або вона так чи інакше виступив проти правоохоронних органів. Навпаки, часто дисциплінарні комісії намагаються захистити адвоката, розібратися в його проблемі, а санкції застосовуються, тільки у випадку, якщо людина дійсно не гідна бути частиною адвокатури.

Друге питання, яке важливе в реформі адвокатури, – гарантії адвокатської діяльності, права, що є у адвоката, перш за все в кримінальному процесі. У цьому питанні бачимо єдиний підхід у всіх законопроектах, внесених до парламенту. І адвокати, і їх клієнти зацікавлені в тому, щоб таких прав було якомога більше. Але тут так само, як і з монополією, яка була встановлена не законом про адвокатуру, а закріплена в Конституції України з подальшою імплементацією в процесуальні кодекси в рамках судової реформи – гарантії адвокатської діяльності будуть закріплені в реформі кримінального процесу.

6

Сьогодні активно дискутуються ініціативи щодо зміни профільного закону про адвокатуру

та адвокатську діяльність. Яка ваша позиція?

За своїм визначенням реформа повинна нести фундаментально нове, а не обмежуватися вирішенням якихось приватних проблем адвокатури. На мою думку, першим етапом реформи адвокатури було самоврядування, яке ми вже отримали, другим – монополія, її ми теж отримали. Третім етапом могло б стати отримання якісно нового статусу адвоката в кримінальному процесі, відповід-

них процесуальних інструментів, які нехай і не прирівнюють адвокатів зі стороною обвинувачення, але розширюють наші можливості в захисті інтересів клієнтів. Але про це варто говорити в рамках реформи кримінального процесу. Дуже схоже, що все запропоноване зараз під гаслом реформи адвокатури авторами відповідної законодавчої ініціативи, в більшій мірі, необхідно для формального завершення судової реформи та дострокового перевантаження всіх органів адвокат-

ського самоврядування. Більшість з позитивних і необхідних адвокатам нововведень, що стоять в авангарді піар-кампанії законопроекту, можуть бути реалізовані шляхом внесення точкових змін в існуючий закон і Правила адвокатської етики без загрози ескалації чергового протистояння всередині адвокатської спільноти. Потрібно спочатку досягти консенсусу в адвокатурі, а вже потім просити парламент врегулювати те чи інше проблемне питання. ■

ВІДБУВСЯ 8TH KYIV CRIMINAL LAW FORUM

7 ГРУДНЯ 2018 РОКУ У КОНФЕРЕНЦ-ХОЛІ «ДЕПО» ВІДБУВСЯ VIII ЩОРІЧНИЙ ФОРУМ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ «8TH KYIV CRIMINAL LAW FORUM»!

Захід відкрили **Зоя Ярош, адвокат, Президент ААУ**, та **Володимир Клочков, член Правління ААУ, керуючий партнер АО «Клочков та партнери»**.

І Сесія Форуму у форматі Public interview, була присвячена актуальним проблемам КПК та ідеям розвитку. **Модератором виступив Тарас Пошиванюк, адвокат, партнер EQUITY**.

Участь у дискусії взяли:

- **Шлекса́ндр Лисак, адвокат, партнер EQUITY;**

- **Олександр Жила, прокурор Прокуратури міста Києва;**

- **Віталій Наум, член Правління ААУ, керуючий партнер Адвокатське об'єднання «Національна колегія адвокатів», голова Комітету захисту прав адвокатів Ради адвокатів Київської області;**

- **Людмила Награбова, к.ю.н., старший слідчий в особливо важливих справах Головного слідчого Управління НПУ, майор поліції.**

В рамках сесії учасники обговорили, як на кримінальній практиці відбилася реалізація процесуального етапу судової реформи – «кримінального блоку» нового процесуального законодавства, який вступив в силу з 16 березня 2018 року.

У числі головних новацій цього блоку обговорювалося, зокрема, введення нового концепту обчислення строків досудового розслідування, яке «прив'язується» до моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а неповідомлення особи про підозру, а також нова опція для сторони захисту – можливість оскаржити повідомлення про підозру після закінчення двомісячного терміну з дня такого повідомлення.

Про корупційні злочини та НСРД говорили у 2 сесії форуму. **Анастасія Гурська, адвокат, партнер АО «Клочков та партнери», співголова Комітету ААУ з кримінального права та**

процесу, виступила модератором сесії.

Про нюанси кримінальної відповідальності за зловживання впливом (за статтею 369-2 КК України) розповіла **суддя Великої палати Верховного Суду Олександра Яновська**. «Кримінальний закон не передбачає широкого тлумачення», – підкреслює спікер. Вплив здійснюється тільки в відношенні особи, уповноваженої на виконання функцій держави;